

unt van de neerden ginen heilsleer en óók deze oofdstuk: de

rdeeling van verdediging r der Schrift kende plaats dat de Geest valke de ver- van Dooper- verstaan zijn l woord, ten s een doode n. De Schrift rgen: ze was r laat stellen tij; men kon

eerden ener, waarvan doodslaat, andeling van it hier onder de letter der it is niet onze der optreden, er op wijzen, m tijd in de gereformeer- het nieuwste s, dat volgens t behulp der n"; en waar wet gedaan t bijzonder vat God er dan ook dit wetstafel niet

vertaald; en eksche woord zijn, maar al aulus' brieven m is z.i. elke over de letter t soomatische zin zou staan. ereformeerden enthousiasten, t waar laatst- chten te geven chreven woord dat dan niet als b.v. bizon- ngen, gesprek- afkomstig, on- nover het „ja“ m hun „neen“; zulke private f deze gelijke , ja zelfs een e consequentie

op neerkomen, dere revelaties egrepen. Maar Schrift en toe- Het „proton hten zagen de etspoor gaande hten, een regel t op aan kon. elden zij vast i ook aan het te redeneeren, had gesproken. doch uit de en met behulp denken. Daar- jke woord, dat ver had gehad

n Herrnhuters, 27 van zichzelf lving van den den Hellige“, dige licht“ n tegenstelling ven-bijbel, dan ver, dat onder ke gaven van in geen enkel christlietler zelf; erkgren onder rwns, dezelfde val onophoude- : zij opmerkten. de gereformeer- lie „de mystici“ ift, zoo merken „Delphisch an de werking vaar men meer ze geen „was- aanpassen bij n maststaf, van lood, maar a maatstaf, die nal dat te meten

was, doch die omgekeerd de pretensie voerde, dat het- geen men optrok en opbouwde door en aan dezen maat- staf diende te worden beoordeeld.

Het is op deze gronden, dat zij tegenover allen onvasten schijnmaatstaf der mystieken steeds weer opriepen tot de gehoorzaamheid aan de H. Schrift. In dezen geest wordt tegenover de Herrnhuters met hun hierboven gereleveerde theorie over de „zalving vanwege den Hellige“ het geschrift gesteld van D. Gerdes: „Waarschouwend Vertoog tegen de Herrnhuters, rakende de Zalvinge der Gelovigen“; eveneens de „Herderlijke Brief van Predikanten en Ouderlingen te Amsterdam“, alsmede een geschrift van A. Voget: „Van de valsche Mystieke Godtgeleertheit“, alsmede G. Kulenkamp: „Enthousiastery der Herrnhuters“. De Moor in zijn bekenden commentaar op á Marck zegt dan ook, dat „de mystici“, die ten onrechte zich pístisten noemen en die extra- ordinaire openbaringen prefereren boven de Schrift, te besijden zijn, waarvoor hij weer verwijst naar Voget, a.w., Pictet, Cremer („Evangelische Zedenketen“), alsmede naar een uitspraak der theologische faculteit van Groningen in antwoord op een vraag eener Groningsche synode, rakende de kwestie van de intuítie (het instinct, den innerlijken impuls), de goddelijke antwoorden en nieuwe profetieën, waarover weer Driessen heeft ge- handeld.

En zoo blijkt het, dat de wagen niet vooruit, doch in achterwaartsche richting bewogen wordt, wanneer onder ons aan deze Schriftwaardering weer tekort- gedaan wordt door betoogen, die soms aan de drijvers van bijzondere openbaringen tegemoet willen komen. Wij blijven dan ook waarschuwen tegen de richting, die reeds herhaaldelijk in ons blad gesignaleerd werd, welke de dogmatiek weer in verband wil zetten met de mystiek (zie wat we verleden week opmerkten in be- trekking tot Prof. Hepp); een richting, die reeds lang de intuítie heeft in bescherming genomen en die mis- schien ook mede onder invloed daarvan professorale vertoogen heeft helpen leveren over continue of ge- continueerde bijzondere openbaring.

K. S.

Een opmerking van „De Heraut“.

Eenige weken geleden heeft „De Heraut“ in haar eerste artikel over het „nieuwe kerkrecht“ ook even mijn naam genoemd. Het liep daarbij over wat ik heb geschreven over de Asser synode, waarmee ik volgens het blad dit nieuwe kerkrecht reeds zou hebben aanvaard. Het is niet zonder eenige moeite me gelukt, te weten te komen, op welke uitslating van mij „De Heraut“ zal hebben gedomd. We hebben althans enkele regels schrift kunnen ontdekken, die het blad op het oog kan hebben gehad. Gaarne zullen we op dit punt het blad te woord staan; maar we zullen voor de goede orde aan dit orgaan eerst de gelegenheid geven, de hoogmoedige rectificatie aan te brengen, waarop Prof. Dr S. Greijdanus recht heeft. Van hem toch schreef het blad iets, ook weer rakende de Asser synode, dat met de feiten in strijd was; en hoewel Prof. Greijdanus dit aanstonds heeft rechtgezet, bleef in het nummer van verleden week de rectificatie uit. Zoodra „De Heraut“ kwestie A heeft afgewerkt, willen wij kwestie B met genoegen afhandelen.

K. S.



(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 28, Groningen.)

De bekeering van Augustinus.

In verband met het „krijgen van teksten“ wees een collega mij op de bekeering van Augustinus; hij meende, dat de wijze, waarop zich deze bekeering toedroeg, enig licht verschaft over de vragen, die bij de bespreking van dat teksten- krijgen aan de orde komen.

De geschiedenis dezer bekeering, zooals Augustinus zelf die beschrijft in boek VIII, hoofdstuk 12 van zijn Belijdenissen, is bekend.

Reeds lang was er in Augustinus' leven de worsteling om de zonde los te laten en waarlijk te gaan leven naar den Wil van God.

Toch kan hij er maar niet toe komen den be- slissenden stap te doen.

Op een dag zat hij met zijn vriend Alypius in den tuin, een prooi van heftige gemoedsbewegin- gen. Om zich uit te kunnen schreeven ging hij alléén den tuin in en wierp zich neer onder een vijge- boom. Daar weende hij en riep tot den Heere: „Hoe lang, hoe lang? Morgen en weer morgen? Waarom niet nu? Waarom niet in dit uur het eind van mijn schande?“

„Zoo“ (en nu laat ik verder letterlijk de woor- den van Augustinus volgen), „zoo zeide ik en weende in de bittere verbrijzeling mijns harten. En zie, daar hoorde ik uit een naburig huis een stem als van een jongen of een meisje, dat weet ik niet, die zingend sprak en dikwijls herhaalde: „Neem op en lees, neem op en lees!“ En met een oog- enblikkelijke wisseling van de uitdrukking op mijn gelaat begon ik mij ingespannen te bezinnen, of soms kinderen bij een of ander spel iets dergel- lijks plegen te deunen. Maar het viel mij in het geheel niet in, die woorden ergens te hebben ge- hoord.

Ik onderdrukte den aandrang der tranen en

stond op, geen anderen uitleg gevend, dan dat mij werd bevoelen van Godswege, de Schrift te openen en het eerste hoofdstuk, dat ik vond, te lezen. Ik had immers van Antonius gehoord, dat deze door de voorlezing van het Evangelie, bij welke hij toe- vallig was gekomen, zich liet vermanen, als werd het hem gezegd, wat voorgelezen werd: „Ga heen, verkoop al wat gij hebt, geef het aan de armen en gij zult een schat hebben in de hemelen, en kom dan en volg mij.“ Door zulk een godsspraak had hij zich terstond tot God bekeerd.

Illings keerde ik alzo terug naar de plaats, waar Alypius zat. Daar had ik immers het boek van den Apostel neergelegd, toen ik vandaar was opgestaan.

Ik greep het, deed het open, en las stil de plaats, waarop het eerst mijn oogen vielen: „Niet in drinkgelagen en dronkenschap, niet in slaapkamers en ontuchtigheden, niet in twist en naijver; maar bekleedt u met den Heere Jezus Christus en verzorgt het vleesch niet in wellustigheden“.

Verder wilde ik niet lezen; het was ook niet noodig. Terstond immers met het lezen van dezen zin, stroomde de zekerheid als een licht in mijn hart, en alle duisternissen van twijfel vluchtten uiteen!“

Tot zoover het verhaal van Augustinus.

Enkele dingen wil ik hierbij opmerken.

a. Van teksten krijgen in den zin, waarin ik dat bestreden heb, is hier geen sprake.

Het Woord, dat Augustinus aangreep en tot de beslissing bracht, leest hij uit de Schrift. Niet door een directe inspraak, maar door de Schrift spreekt God tot hem.

Voor dat zoo maar krijgen van een tekst zal men zich op deze geschiedenis zeker niet kunnen beroepen.

b. Het enige, wat uit dit voorval zou kunnen blijken is, dat God, door Zijn Voorzienige leiding, somtijds een mensch, bij het lezen van —, of het luisteren naar Zijn Woord, bij een juist voor hem in zijn omstandigheid passend Schriftgedeelte be- palen kan.

Natuurlijk is dat zoo.

Zou Hij niet het slaan van een klok, het ritselen van een blad, een lied van een kind kunnen ge- bruiken om mij er toe te brengen Zijn Woord open te slaan?

Zou Hij, Die alles bestuurt, ook niet den Bijbel open kunnen laten vallen bij zulk een tekst als ik juist op dat oogenblik behoef?

Maar, nog eens, dat is niet het direct inspreken in mijn hart van een waarheid, die in het Woord voor mij reeds te vinden is.

c. Maar nu zou ik willen vragen: doen wij er goed aan, wat Augustinus hier van zichzelf ver- telt, zoo maar critiekloos, als normaal aan te nemen?

Ik voor mij, het moge wat eigenwijs klinken, ben daar toch wat huiverig voor.

Het spreekt vanzelf, dat ik hiermee niet bedoel te zeggen, dat ik er aan twijfel of Augustinus wel naar waarheid weergeeft wat hem is over- komen.

Voor mij is het de vraag of wij, wat de kerk- vader hier vertelt, wel kunnen aanvaarden als: „Schriftuurlijke bevinding“.

Waarin bestond toch deze bekeering van Augus- tinus? Of, met andere woorden, waartoe werd hij bekeerd?

In het slot van hetzelfde hoofdstuk, als waarin hij het pas verhaalde gebeuren vertelt, zegt hij: „Gij hebt mij immers tot U bekeerd, zoodat ik naar geen vrouw meer vroeg, noch naar eenige verwachting, die deze wereld wekt“.

Augustinus kwam er door zijn bekeering toe, te breken niet slechts met de zonde van ontucht, maar ook met het huwelijk en met alle „aardsche“ genieting. M.a.w., hij is bekeerd tot het monniken- ideaal.

Nu is dat in het algemeen zeker niet Schriftuur- lijk, om dat te zien als Godzaligheid bij uit- nemendheid.

Van een monniken-ideaal weet Gods Woord niet. Maar in het bijzonder bij Augustinus was deze houding zeker niet goed.

Hij had geleefd met een meisje, bij wie hij een zoon had.

Omdat zij een „echt“ huwelijk in den weg stond, had hij zich van haar losgemaakt.

Zij was naar Afrika teruggekeerd, Gode belo- vende, dat zij van geen anderen man zou willen weten, dan van Augustinus; hun zoon bleef bij Augustinus achter. Was het nu niet zonder meer roeping van Augustinus geweest met dit meisje te trouwen?

Was dat nu waarachtige vroomheid om haar te laten voor wat zij was en zelf als coelibatair zijn pad te gaan? Was dat Schriftuurlijk?

En nu zal men zeggen: „ja, maar gij vergeet, dat Augustinus in dat opzicht kind van zijn tijd was; men meende toen, dat dit de ware vroom- heid was en zoo kwam het, dat bij Augustinus de bekeering, die waarachtige bekeering leidde tot zulk een leven.“

Het echte in die bekeering was van God, de gestalte, die zijn bekeering aannam, was vrucht van den geest des tijds“.

Daar zit in die redeneering iets waars.

In elken tijd zal het leven van Gods kind, ook bij waarachtige bekeering, het kenmerk dragen van den tijd, waarin men leeft.

Maar, is het hier toch niet iets anders?

Wat Augustinus hier vertelt van het wonderlijk vinden van dien tekst, wortelt in die eigenaardige, ascetische beschouwing der dingen en leidt tot een sterk ascetische levenshouding.

Is Augustinus hierdoor niet mee geworden de vader van dat Roomsche ascetisme, waarmee de kerkhervormers, toen zij weer leerden luisteren naar het Woord, kinderlijk en onbevangen, hebben gebroken?

Is dat niet iets, dat ons vanzelf doet vragen, of wij in die buitengewone dingen, die Augustinus' bekeering begeleiden, wel te doen hebben met buitengewone leidingen van Gods Voorzienigheid?

Treden hier niet veel meer verschijnselen op, die vrucht zijn van het feit, dat Augustinus, in heel zijn bekeeringsstrijd, veel meer gedreven is door menselijke beschouwingen, dan door de klare taal der Schrift?

Kroeg zoodoende die strijd bij Augustinus geen onschriftuurlijke verwickelingen om zoo te leiden tot een ontknooping, die, in den grond echt, toch zooveel onschriftuurlijks aan zich had, dat men zéér, zéér voorzichtig moet zijn, met daaraan een normalieve waarde toe te kennen, door te zeggen: „ja, zoo kan het ook, dat is ook een weg, dien God met Zijn kinderen houdt“?

Is het niet beter te wijzen op het gevaar, dat in een dergelijk gebeuren schuilt, het gevaar van eigenzinnig toepassen van Woorden Gods, en er op aan te dringen, dat men toch van stonden aan buige, kinderlijk en eenvoudig, voor het Woord?

In elk geval, hoe men de dingen hier ook ziet, iets, waarmee te verdedigen zou zijn het krijgen van teksten, ligt in deze bekeeringsgeschiedenis zeker niet.

D. v. D.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Rationalisatie en Mechanisatie.

III.

In het vorige artikel is reeds opgemerkt, dat tengevolge van de rationalisatie en mechanisatie verschuivingen op het gebied der voortbrenging zijn opgetreden, die aanvankelijk gunstige resul- taten gedeeltelijk hebben teniet gedaan.

Mr Colenbrander betoogde in zijn artikel in „A.R. Staatkunde“ (vierde kwartaal 1937), dat de ontwikkeling der techniek in het algemeen geen nadeelige gevolgen voor de werkgelegenheid had behoeven te hebben, indien „niet diverse andere factoren“ hun werking hadden uitgeoefend. Zoo bijvoorbeeld de ontwrichting van het wereldhan- delsverkeer, de industrialisatie van landen, die tot voor kort als zoodanig op de markt geen rol speelden, de intrede van de ongeschuwde vrouw in het productieproces (waardoor in elk geval vol- wassen mannen werkloos werden), de arbeidsduur en enkele andere.

Ons bezwaar gold de gespatieerde uitdrukking. Het is o.i. verkeerd om hier van „andere factoren“ te spreken. Want hun werking is het directe gevolg van de rationalisatie en mechanisatie.

Het is niet onze bedoeling om in deze artikelen uitvoerig over de twee eerste factoren te hande- len. (Er bestaat trouwens tusschen die beide in- nige samenhang). Wij hopen elders daarover meer te schrijven. Enkele opmerkingen mogen hier vol- doen.

De ontwikkeling der theoretische en toegepaste natuurwetenschappen heeft het mogelijk gemaakt om geheel nieuwe grondstoffen voor de vervaardi- ging van afgewerkte producten te gebruiken. Vers- chillende landen, die tot dusverre arm aan grond- stoffen waren, kunnen nu materiaal van „eigen bodem“ verwerken, en hebben daardoor veel min- der behoefte aan de producten hunner vroegere leveranciers. Zelfs wanneer de normale handels- betrekkingen hersteld zouden worden, zullen de nieuwere industrieën¹⁾ blijven bestaan. Zij leveren dikwijls volwaardige artikelen, die uit het leven der voortbrenging niet meer weggedacht kunnen worden. We noemen slechts de stapelvezels en de kunstharsen. Daarom is het zelfs de vraag of het ooit tot volledig herstel der „normale handels- betrekkingen“ zal komen.

Nu kan hiertegenover worden ingebracht, dat de fabricage van de hier bedoelde stoffen (die alleen, zooals trouwens bij elk chemisch proces, oeconomisch mogelijk is door toepassing van vol- ledige mechanisatie) toch bedoelt het „levenspeil“ te verhoogen, en daarin, althans gedeeltelijk, ook geslaagd is.

In zekeren zin aanvaardden wij deze bedenking. Men worde echter bij de beoordeeling van het ge- entameerde probleem niet al te sterk geboeid door de veelsoortige, veelvormige en veelvorige klee- ding van den tegenwoordigen tijd, noch door het prachtige materiaal, dat de persen der kunst- harsenfabrieken — radio„kasten“, de accessoria der auto's, sieraden, enzovoorts — verlaat. Want de vervaardiging van talrijke zoogenaamde syn-